

הצלחה בלימודים

הנתונים הנחוצים להצלחה בלימודים

הגורמים המשפיעים על הצלחה בלימודים, מעסיקים רבות את העולם המחקרי חינוכי. אנשי הוראה בדקו את הסיבות לכישלון ואת אי עמידת תלמידים רבים בדרישות המערכת החינוכית. מסתבר, כי 95% מכלל התלמידים מסוגלים להגיע לרמת שליטה גבוהה במהלך לימודיהם בביה"ס. אם כן, עלינו לשאול האם יש נתונים, ההכרחיים לשם הצלחה בלימודים? והאם ניתן להקנות אותם? הידע והניסיון החינוכי והמחקרי שהצטברו מסוגלים לספק תשובות לשאלות אלה. אכן, מצויים נתונים, ההכרחיים להתקדמות נאותה בלימודים.

הנתונים ההכרחיים להתקדמות נאותה בלימודים מורכבים מנתונים אישיותיים ונתונים התנהגותיים.

1. מנת משכל
2. מוטיבציה
3. דימוי עצמי
4. חרדה

1. מנת משכל: מנת משכל מבטאת את היכולת הפוטנציאלית ללמידה. מחקרים בתחום החינוך מוכיחים כי על מנת להצליח בלימודי בית הספר מספיקה מנת משכל ממוצעת.

2. מוטיבציה: הוכח, כי מידת מוטיבציה גבוהה מניבה הישגים לימודיים גבוהים, גם כאשר לתלמיד מיומנויות למידה בינוניות. המוטיבציה הנה מפתח ובסיס להתפתחות לימודית בכל גיל ובכל תרבות. לאה אדר מסווגת את התלמידים לארבעה סוגים: "הטיפוס ההישגי", "הטיפוס הסקרני", "הטיפוס המצפוני" ו"הטיפוס החברתי". ההשתייכות

ל"טיפוס" תיקבע ע"פ תכונת האישיות, המאפיינת את הטיפוס, המצוי אצלו ברמה גבוהה, לעומת האחרות המצויות אצלו במידה בינונית או נמוכה.

"הטיפוס ההישגי" מונע ע"י הצורך בהישג – הרצון להצליח בקנה מידה של שלמות. הוא שואף להישג אך חושש ופחד מכישלון.

"הטיפוס הסקרני" מונע ע"י סקרנות להבין, לדעת ולרדת לשורשי עובדות ואמיתות. סיפוקו של ה"טיפוס הסקרני" הוא הגילוי עצמו, האדם מוצא סיפוק בכך שהוא פועל, הפעילות היא שלו והוא מוצא בה עניין.

"הטיפוס המצפוני" מונע ע"י רגש החובה, הוא לומד קשה מכיוון שהוא צריך למלא את חובותיו ומוצא, על כן סיפוק במילוין. אין מדובר בחובה חיצונית המוטלת בשם מערכת החינוך, אלא בחובה פנימית – הוא מרגיש שהוא חייב למלא את חובותיו.

"הטיפוס החברתי" מונע מהצורך לקיים מגעים בין אישיים. תלמיד המשתייך לטיפוס זה מפגין בטחון עצמי רב ויש לו מידה לא מבוטלת של אנרגיה.

קיימים תלמידים שהם חסרי הנעה ולכן הם לא משתייכים לאף אחד מן הטיפוסים. אין להם עניין בהישג, הם אינם מגלים שום סקרנות ללמידה, אינם חשים חובה למלא חובות כלשהן ואינם מעוניינים בהתחברות עם עמיתיהם בביה"ס.

3. דימוי עצמי של התלמיד: המושג "דימוי עצמי" מגדיר איך האדם תופס את עצמו. העיסוק המורחב בנושא זה חדר למחקר החינוכי ובו נמצא, בדרך כלל, קשר חיובי בין דימוי עצמי חיובי לבין הצלחה בלימודים. קיימת השפעה **הדדית** בין השניים, אך קשה לקבוע בהחלטיות איזה משני המושגים הוא הסיבה ואיזה הוא התוצאה. המושג "דימוי עצמי" כולל את הדימוי האישי, הדימוי החברתי, הדימוי המקצועי והדימוי הלימודי, כאשר מדובר בתלמיד. דימוי עצמי לימודי מגדיר כיצד מעריך התלמיד את יכולתו הלימודית ואת הישגיו הלימודיים.

הדימוי העצמי בכלל והלימודי בפרט מתחיל להיווצר במשפחה. התחושה הרווחת בקרב ילדים בעלי דימוי שלילי הנה כי "**ממילא** אני לא מסוגל להגיע

להשיג אז בשביל מה להתאמץ, או למה להתאכזב?" ילד כזה איננו מנסה להשקיע, כישלוננו מגיע בוודאות, נוצר פיגור ריאלי בלימודים, הפער בינו לבין חבריו לכיתה גדל והישגיו בפועל נמוכים- מציאות הבונה, הפעם באמת, דימוי לימודי שלילי וכך המעגל נמשך...

4. חרדה- החשש והפחד המלווים את הפעילות הלימודית: חרדה הינה נתון

שקיומו, מעכב הצלחה בלימודים, ומהווה מעצור ומכשול ללמידה גם ללומדים, שלהם מנת משכל סבירה, מוטיבציה גבוהה ודימוי עצמי חיובי. מחקרים, הבודקים הישגים לימודיים מוכיחים כי קיים קשר שלילי בין חרדה לבין הישגים. ככל שרמת החרדה של התלמיד גבוהה יותר, כך ציוניו נמוכים יותר.

הצלחה בלימודים, כמו בכל שטח, פירושה התגברות על מכשול לאחר שהייתה אפשרות לכישלון.

הנתונים ההתנהגותיים הנם: 1. יכולת התמדה

2. היכולת לעמוד בלוח זמנים

3. היכולת לבצע מטלות שאינן גורמות

הנאה.

4. היכולת להציב מטרה ולתכנן פעילויות

המובילות להשגתה.

1. יכולת התמדה: יכולת התמדה מצביעה על המידה בה אדם מסוגל לבצע משימה ברציפות. בדרך כלל ביצוע המשימה או המטלה אמור להסתיים רק עם השגת המטרה הסופית. על מנת להגיע להישגים לימודיים, חייבת להיות לילד יכולת התמדה שכן, הלמידה הינה תהליך ממושך הדורש עיון ותרגול לקראת השגת מטרות משתנות.

2. היכולת לעמוד בלוח זמנים: היכולת לעמוד בלוח זמנים מביעה דייקנות וביצוע משימה בתוך זמן קצוב. הדייקנות כשלעצמה איננה מספיקה, מכיוון שמטלות רבות בחיים יש לבצע ביחידת זמן מסוימת. אין מדובר כאן בתכונות כמו זריזות ומהירות ביצוע, אלא ביכולת לבצע מעשים ופעילויות בפרק זמן שאתה, אפילו קבעת אותו.

3. היכולת לבצע מטלות שאינן גורמות הנאה: יכולת זו נשמעת כבלתי מובנת אך הכרחית לשם הצלחה בלימודים. הכוונה לביצוע משימות משעממות או מתסכלות, המוטלות על ידי המערכת הלימודית. בלימודי בית הספר, לומד התלמיד מספר רב של מקצועות, סביר כי לא יאהב את כולם במידה שווה. עם זאת הוא מצופה ללמוד ולהצליח בכלם.

4. היכולת להציב מטרה ולתכנן פעילויות המובילות להשגתה: יכולת להציב מטרה ולהגיע אליה דרושה לתלמיד המתרגל למידה עצמית. למידה עצמית מחייבת לקיחת עצמאות ואחריות להצבת מטרה ותכנון פעילויות להשגתה.